

Partnersamverkan
Kollektivtrafik

INSIKTER FÖR UPPHANDLING AV FORDON FÖR FRAMTIDENS SERVICERESOR

RAPPORT 2026

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
Bakgrund	2
Syfte	2
Tre stora utmaningar vid upphandling av serviceresor	3
1. Konflikten mellan miljökrav och tillgänglighetskrav	3
2. Begränsad fordonsmarknad	3
3. Nya ekonomiska förutsättningar	3
Människan i centrum– resenärer och förare	4
Resenärernas behov.....	4
Förarnas arbetsmiljö	4
Tre strategiska mål för framtidens upphandlingar.....	5
1. Gå från detaljkrav till funktionskrav	5
2. Teknikneutrala upphandlingar	5
3. Tidig dialog med branschen	5
Vägen framåt.....	5

Bakgrund

Under hösten 2025 samlades upphandlande myndigheter och aktörer från branschen i Jönköping för en workshop om framtidens fordon för serviceresor. Deltagarna representerade beställare, trafikföretag, intresseorganisationer, fordonsleverantörer och påbyggare. Syftet var att diskutera vilka utmaningar branschen står inför och hur framtida upphandlingar kan utformas för att fungera bättre för både resenärer, förare och trafikföretag.

Den här texten sammanfattar de viktigaste slutsatserna från workshopen och pekar ut en möjlig riktning för framtida upphandlingar av fordon för serviceresor.

Syfte

Det här dokumentet samlar insikterna från workshopen i Jönköping hösten 2025 och ska framför allt vara ett stöd när ni planerar och genomför upphandlingar av fordon för serviceresor. Det riktar sig främst till huvudmän och beställare/upphandlande myndigheter, men också till trafikföretag, fordonsleverantörer, påbyggare och intresseorganisationer som berörs av krav och fordonsval.

I dokumentet beskriver vi tre stora utmaningar, vad som är viktigt för resenärerna och förarnas arbetsmiljö samt tre strategiska mål för hur upphandlingar kan bli mer ändamålsenliga. Sist pekar vi ut en möjlig väg framåt med fokus på samverkan och mer funktionell och teknikneutral kravställning.

Tre stora utmaningar vid upphandling av serviceresor

Branschen står inför flera förändringar som påverkar vilka fordon som kan användas och hur upphandlingar behöver utformas.

1. Konflikten mellan miljökrav och tillgänglighetskrav

Elektrifieringen är viktig för att minska klimatpåverkan. Samtidigt innebär batterier att fordonen blir tyngre. För många serviceresefordon är 3,5-tonsgrens för B-körkort ett hinder eftersom ett fullt utrustat elfordon riskerar att överskrida viktgränsen.

Detta begränsar vilka fordon som kan användas och gör det svårare att kombinera klimatkrav med krav på tillgänglighet och funktion.

2. Begränsad fordonsmarknad

Marknaden för specialfordon som uppfyller svenska krav är mycket liten, vilket minskar konkurrensen, driver upp kostnaderna och skapar ett starkt beroende av ett fåtal tillverkare. Olika krav i upphandlingar minskar andrahandsmarknaden och nyttjandet av hela fordonets livslängd.

3. Nya ekonomiska förutsättningar

Dagens affärsmodeller och avtalsformer fungerar inte optimalt. Höga inköpspriser, osäkerhet kring livslängd och nya tekniska risker innebär att avtalsmodeller och kravställning behöver omprövas för att säkerställa en långsiktigt hållbar affär. Upphandlingar bör i större utsträckning ta hänsyn till fordonens hela livscykel.

Människan i centrum– resenärer och förare

Teknik och ekonomi är viktiga, men ytterst handlar serviceresor om människor. Samtidigt kan olika behov ibland stå i konflikt med varandra. Det kräver dialog mellan beställare, trafikföretag och resenärsorganisationer och att rätt fordon upphandlas utifrån typ av trafik.

Resenärernas behov

Resenärer behöver trygga, säkra och bekväma transporter. Flera områden lyftes fram som viktiga:

- bättre komfort i fordonen
- tydlig information under resan
- bra sikt ut genom fönster
- säkra lösningar för rullstolar och hjälpmedel

Förarnas arbetsmiljö

Förarna spelar en avgörande roll för resenärernas upplevelse. Deras arbetsmiljö påverkas av flera faktorer:

- tidspress, trafikplanering och vägförhållanden
- komplex teknisk miljö i fordonen med många skärmar och olika ljud
- ergonomiska utmaningar vid ombordstigning och fastspänning av rullstolar

En bättre arbetsmiljö är viktig både för trafiksäkerheten och för att kunna rekrytera och behålla förare.

Tre strategiska mål för framtidens upphandlingar

Workshopen pekade ut tre viktiga förändringar som kan bidra till mer hållbara och fungerande upphandlingar.

1. Gå från detaljkrav till funktionskrav

Istället för att i detalj beskriva exakt hur fordon ska vara utformade bör upphandlingar i större utsträckning fokusera på vilken funktion som ska uppnås.

Det ger leverantörer större möjlighet att hitta innovativa lösningar och kan bidra till lägre kostnader och bättre resultat.

2. Teknikneutrala upphandlingar

Upphandlingar bör i första hand ställa krav på resultat, exempelvis utsläppsnivåer, snarare än att styra vilken teknik som ska användas.

Det gör det möjligt för trafikföretag att välja den lösning som fungerar bäst utifrån lokala förutsättningar.

3. Tidig dialog med branschen

För att krav och villkor ska fungera i praktiken behövs en tidig och strukturerad dialog mellan trafikföretag, intresseorganisationer, fordonsleverantörer och påbyggare.

Genom att involvera branschen redan i planeringsfasen kan upphandlingar utformas så att de både möter politiska mål och fungerar i praktiken.

Vägen framåt

Framtidens serviceresor kräver ett närmare samarbete mellan alla aktörer i branschen. Den traditionella relationen mellan beställare och utförare behöver i större utsträckning utvecklas till ett partnerskap.

Genom ökad samverkan, smartare kravställning och en mer pragmatisk syn på teknik kan branschen tillsammans skapa bättre förutsättningar för hållbara, effektiva och tillgängliga serviceresor.

Målet är en trafik som fungerar för både människorna, företagen och samhället idag och i framtiden.

**Partnersamverkan
Kollektivtrafik**

www.partnersamverkan.se